

Jeugd- en gezinsprofessionals terug naar de bedoeling

'Blijde kinderen' door Lydia Vermeer, 7 jaar

Een participatief onderzoek naar het optimaal benutten van professionele autonomie

Jolanda Winters-Vierhuizen

Opleiding: Master Management en Innovatie in Maatschappelijke organisaties

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Eerste beoordelaar: mw. drs. V.T.M. Knoops

Tweede beoordelaar en begeleider: dhr. R. Willems

Masterthesis 17 september 2020

Voorwoord

Deze masterthesis maakt onderdeel uit van de opleiding Master Management & Innovatie in maatschappelijke organisaties (MMI) aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Sinds 2015 geef ik verplichte trainingen over de beroepsstandaard voor de (her)registratie van jeugd- en gezinsprofessionals. Inmiddels heb ik aan ongeveer 4.500 professionals en een aantal van hun leidinggevenden trainingen gegeven. Tijdens elke training komt naar voren dat professionals het lastig vinden om hun professionele autonomie optimaal te benutten.

Als het professioneel handelen gaat schuren met het beleid van de organisatie komt het autonoom handelen onder druk te staan.

Ik heb mij steeds afgevraagd waarom het professionals niet lukt om voor de belangen van hun cliënt te gaan staan. Mijn overtuiging is dat je als organisatie en professional het beste wilt voor kinderen en jongeren die hulp nodig hebben en dat je daarin samenwerkt met hetzelfde doel voor ogen. Jeugd- en gezinsprofessionals die ruimte hebben voor professioneel handelen, leveren een cruciale bijdrage aan het behalen van dit doel. De inrichting van de organisatie zou hierbij ondersteunend en faciliterend dienen te zijn.

Tijdens de opleiding Master Management en Innovatie in maatschappelijke organisaties kreeg ik de mogelijkheid onderzoek uit te voeren naar het benutten van professionele autonomie door de jeugd- en gezinsprofessional. Jeugdhulporganisatie Pactum bood mij de kans om dit onderzoek te doen binnen hun organisatie. Daar ben ik Pactum dankbaar voor. Mijn speciale dank gaat uit naar Marjolein Steenbergen, adviseur leren en ontwikkelen. Tijdens het onderzoek trokken wij samen op, wat mooie en waardevolle momenten heeft opgeleverd. Verder dank aan alle medewerkers van Pactum voor hun openheid en motivatie om aan het onderzoek mee te werken. Daarbij wil ik het actie- en pilotteam in het bijzonder noemen. Ik heb ervan genoten om met jullie te mogen werken. Jullie gedrevenheid werkte inspirerend.

Verder wil ik Rob Willems, die op bezielde wijze mijn onderzoeksbegeleider is geweest, bedanken voor zijn kritische feedback. Nienke en Mark, mijn studiegroepsleden dank voor jullie inspiratie. En speciale dank aan Jeanette Veldman, mijn 'critical friend', voor je rotsvaste vertrouwen in mij.

Jolanda Winters

Samenvatting

Sinds de komst van de Jeugdwet zijn de verantwoordelijkheden en autonomie van de jeugd- en gezinsprofessional groter dan voorheen. Organisaties moeten het werk toedelen volgens de norm van de verantwoorde werktoedeling en professionals faciliteren, zodat zij kunnen werken volgens hun beroepsstandaard. Pactum is een jeugdhulporganisatie die verantwoorde hulp wil bieden. Om dit te bereiken is het belangrijk dat professionals hun groter geworden autonomie optimaal benutten.

Het doel van dit onderzoek is een bijdrage te leveren aan het optimaal gebruikmaken van professionele autonomie door jeugd- en gezinsprofessional met als onderzoeksvraag:

Welke factoren op organisatie- en medewerkersniveau ondersteunen jeugd- en gezinsprofessionals om hun professionele autonomie optimaal te benutten?

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag is gebruik gemaakt van een participatief actieonderzoek. Het onderzoeksteam, bestaande uit een actie- en pilotteam, heeft tijdens dit onderzoek samengewerkt om kennis te verkrijgen over factoren die het optimaal benutten van de professionele autonomie bevorderen. Een aantal wordt hier genoemd. Het blijkt dat professionals niet weten tot hoever hun autonomie reikt, maar ook niet hoe ze hier in de praktijk vorm aan moeten geven. In de praktijk faciliteren leidinggevenden professionals niet altijd dusdanig dat zij volgens hun beroepscode kunnen werken. Als de (financiële) belangen van de organisatie in het gedrang komen zijn leidinggevenden geneigd om deze voor te laten gaan. Tijdens het onderzoek heeft het onderzoeksproces tevens een verandering opgeleverd naar de gewenste situatie, waarin professionals meer gebruikmaken van hun autonomie. Met elkaar in dialoog gaan en, de tijdens het onderzoek ontwikkelde 'beroepscode-tolk', blijken hierbij werkende mechanismen te zijn.

Vanuit de resultaten is geconcludeerd dat jeugd- en gezinsprofessionals hun beroepscode niet gebruiken vanwege een kennistekort. De inzet van de beroepscode-tolk ondersteunt professionals bij het benutten van professionele autonomie en de onderbouwing hiervan. Daarnaast blijkt er binnen Pactum sprake te zijn van conflicterende waarden. Een goede taak- en rolverdeling helpt bij het verminderen van conflicterende waarden. In dialoog gaan over visie, missie en beleid biedt daarnaast ondersteuning bij het optimaal benutten van professionele autonomie. Het op structurele basis in dialoog gaan helpt bij de ontwikkeling van een lerende organisatie.

Om de transformatie echt vorm te geven en regels te verminderen zouden ook professionals terug moeten gaan naar 'de bedoeling'; hulp gericht op het welzijn van de jeugdige cliënt. Hierbij moeten zij zich kunnen verantwoorden met behulp van de beroepscode